

Г.О. Випасняк

кандидат філологічних наук,

в.о. доцента кафедри іноземних мов

Львівський інститут економіки і туризму

НАЦІОНАЛЬНІ СТЕРЕОТИПИ У ПІДРУЧНИКАХ З ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ІНОЗЕМЦІВ

Упродовж останніх десятиліть активно розгортається проблема стереотипізації на сторінках підручників з іноземної мови. Стереотипи є невід’ємною частиною картини світу, закладеною у тій чи іншій мові. Вони відображають спосіб мислення народу-мовця, його цінності, ментальність і дають можливість не лише засвоїти мовні закони на формальному рівні, послуговуватись іноземною мовою виключно як способом для комунікації, але й усвідомити характер народу, мову якого вивчається.

Дана проблематика тривалий час активно обговорювалася у колах спеціалістів з вивчення передусім англійської як іноземної, адже на сьогодні це *lingua franca* фактично на всіх рівнях міжнародної комунікації і співпраці. Натомість у польській науці осмислення проблеми стереотипізації на сторінках підручників з польської мови як іноземної розпочалося порівняно недавно, проте цей процес набирає дедалі більших обертів. На сьогодні це питання зачіпають праці М. Бжезовської (Magdalena Brzezowska), А. Домбровської (Anna Dąbrowska), А. Журек (Anna Ćurek), Р. Пенткової (Romualda Piętkowa), Т. Пекота (Tomasz Piekot) та ін.

Дискусія у просторі методики викладання польської як іноземної була наслідком появи серії підручників “Hurra! Po polsku”, виконаних в рамках проекту Socrates, фінансованого Євросоюзом. Тип даних підручників відповідає європейським вимогам і дидактичним стандартам. Водночас це спосіб репрезентації, чи радше авторепрезентації – так як укладачами є безпосередні носії мови – власної картини світу за посередництвом мови, а відтак – простір для осмислення образу поляка, котрий пропонується

бажаючим вивчати польську. Передусім польськими авторами беруться до аналізу автостереотипи, котрі, як відомо, є означниками і репрезентантами національної ідентичності. Автостереотипи, як відзначає М. Бжезовська, формуються на основі порівняння себе з іншими народами та усвідомлення наявних спільностей і відмінностей [1, 48].

Підручковий матеріал для вивчення мови має здатність швидко «старіти», втрачаючи зв'язок з реаліями сьогодення. Підручник завжди йде в ногу з часом, його новими явищами, відображає суспільні тенденції і прагнення. Зокрема польські дослідники на основі аналізу текстів, вміщених на сторінках підручників серії “Hurra! Po polsku” зауважили, що автори репрезентують образ поляка як носія типових європейських цінностей, а Польщу – як простір «рівних можливостей» для кожного [5]. Етнокультурним підґрунтям для цього є властива полякам гостинність і традиційні сімейні цінності, на чому неодноразово акцентують відібрані тексти для підручників. На основі їх аналізу можливо виокремити гендерні моделі – як наявні, так і нав'язувані певною ідеологією – у сучасній польській родині. Зокрема, як наслідок загальноєвропейського впливу на питання щодо гендерної рівності, з підручкових текстів виявляється образ активної польської жінки, котра любить власну роботу, є кар'єрно успішною і водночас дбає про власну родину, хоча образи чоловіків постають натомість менш привабливими – зауважила зокрема дослідниця К. Длугош-Недбалець [2].

Логіка підбору матеріалу покликана не лише репрезентувати Польщу як привабливу країну з кола європейської співдружності, але й зламати окремі негативні стереотипи, котрі роками склалися передусім у сусідніх з Польщею країнах. Так литовська дослідниця І. Міклашевіч зауважила на існуванні власне таких стереотипів у литовському суспільстві і відтак низький рівень зацікавленості польською мовою і культурою. Тому яскравий репрезентативний підручковий матеріал може сприяти послабленню такої культурної упередженості.

Спроба авторів серії підручників “Hurra!!! Po polsku” дотримуватися західноєвропейських стандартів, не була сприйнята однозначно польськими дослідниками, котрі зокрема звертають увагу на виразний конфлікт з традиційними польськими цінностями передусім у питаннях сім’ї, минулого та релігійності, намагаючись знайти баланс між здоровим глуздом і політкоректністю [4;5]. Повна уніфікація цінностей, нівелювання традиційних і безоглядне прийняття глобалізованих, приведе до зниження зацікавленості польською культурою і мовою, адже саме збереження традицій та особлива релігійність – те, що мотивує представників інших країн до пізнання Польщі як європейської країни.

Література

1. Brzezowska M. Autostereotyp Polakow w wybranych podręcznikach języka polskiego dla cudzoziemców. – Postscriptum polonistyczne 2014. №1(13). Електронний ресурс. Режим доступу: <https://pbn.nauka.gov.pl/polindex-webapp/browse/article/article-b5e00c8e-b79b-4661-8801-04c05eae7a3e>
2. Diugosz-Niedbalec K. Jakie wizerunki kobiet i mężczyzn są popularyzowane w podręcznikach dla cudzoziemców? – Електронний ресурс. Режим доступу: <https://pbn.nauka.gov.pl/polindex-webapp/browse/article/article-18309203-fbc5-49d0-be97-0b23d0c4673b>
3. Miklaševič I. Jak postrzegam Polaków? Uczenie się języka polskiego jako źródło wiedzy o Polsce. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://elitalpykla.vdu.lt/handle/1/845>
4. Piekot T., Zarzeczny G. Między zdrowym rozsądkiem a politycznym poprawnością – polskie podręczniki do nauczania języka polskiego jako obcego oczami cudzoziemców. – Acta Universitatis Lodzensis. Kształcenie polonistyczne cudzoziemców, 2010, 17, str. 495-505. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://repozytorium.uni.lodz.pl:8080/xmlui/bitstream/handle/11089/9616/57-piekot.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

5. Rylikowska M. Uczenie się i postrzeganie języka polskiego oraz kultury polskiej przez studentów programu Erasmus jako aspekt komunikacji międzykulturowej. – Elektronний ресурс. Режим доступу: http://bazhum.muzhp.pl/media//files/Media_Kultura_Komunikacja_Spoleczna/Media_Kultura_Komunikacja_Spoleczna-r2013-t9/Media_Kultura_Komunikacja_Spoleczna-r2013-t9-s72-83/Media_Kultura_Komunikacja_Spoleczna-r2013-t9-s72-83.pdf

6. Stankiewicz K., Ćurek A. Obraz Polki/Polaka w serii podręczników do nauczania języka polskiego jako obcego Hurra!!! Po polsku. – Acta Universitatis Lodzensis. Kształcenie polonistyczne cudzoziemców, 2010, 17, str. 495-505. Elektronний ресурс. Режим доступу: <http://dspace.uni.lodz.pl:8080/xmlui/bitstream/handle/11089/9714/55-stankiewicz.pdf?sequence=1&isAllowed=y>